

NAGYBAKÓNAK TANÍTÓI

Nagybakónak iskolájának
és pedagógusainak emlékezete

„A tanító olyan lámpás, hogy minél inkább világít másnak,
annál inkább fogyasztja önmagát”

Gárdonyi Géza

IMPRESSZUM

Magánkiadás

Szerkesztő és felelős kiadó:
Miklósy Lajos © 2022

Kiadvány- és borítóterv:
Andorka Zsolt

Megjelent a
Competitor-21 Kiadó Kft.
gondozásában

TISZTELT OLVASÓ!

Régóta terveztük, hogy emléket állítunk Nagybakónak iskolájának és a valaha itt dolgozó pedagógusainak. Tesszük ezt azért, mert ebben az elzárt zsákfaluban az iskola léte a 19–20. században nemcsak az alpműveltség, az írás-olvasás megtanulásának helyszíne volt, hanem a falu életének, a közösség fejlődésének pillére is. Erre az alapra építve az 1950-es évektől megnyílt a fiatalok számára a világ.

Ebből az iskolából indulva kiváló szakmunkások, vándorok, kereskedők, adminisztratív munkatársak, könyvelők, tanárok, mérnökök, közgazdászok, katonatisztek, tűzoltók, köztisztviselők, anyák és apák nevelődtek ki. Nemcsak az alapfokú tudást, hanem az emberséget tanulták meg a tanítóiktól.

Reméljük, ez a kiadvány hozzájárul ahhoz, hogy még további generációk emlékezhesenek a hivatásukat itt gyakorló pedagógusokra, és sokáig megmaradjanak a közösség emlékezetében, mert „csak az hal meg, akit elfelejtenek”.

A mi családjunkban mélyen élnek az emlékek, kötődünk ehhez a faluhoz, bár mindnyájunkat más tájra sodort az élet.

Köszönjük Nagybakónak Község Önkormányzatának, hogy támogatták az emléktábla felavatását.

Nagybakónak, 2022. június 11.

Miklós Pál,
Miklós Gyula,
Kollerné Miklós Erzsébet,
Miklós Lajos
és családjaik

AZ OKTATÁS, AZ ISKOLÁK TÖRTÉNETE

Papp Valéria gyűjtése alapján

Az első írásos említés a falu tanítójáról 1770-ből van. Tanítványa nem volt, inkább csak templomi szolgálatokat végzett, amelyért a községtől javadalmazást kapott. 1777-ből származó adatok alapján már 4 tanítványa volt, akiket írásra, olvasásra, számolásra és hittanra tanított. Lakása egy szobából, egy konyhából, és egy kamrából állt, amit szintén a falu biztosított számára. Jövedelme 54 Ft volt.

A szájhagyomány szerint külön iskolája volt Szákának, de ott nem a tanító, hanem egy szűrszabó oktatta a gyerekeket, aki írni, olvasni és számolni is jól tudott. A Simon család elődjeként emlegetik, ezért is hívták Simon István édesanyját „Mester Terkának”.

Bakónak iskolája a templom mögötti telken épült. Egy tanteremből és a kántortanító lakásából állt, egyházi iskolaként működött. Cserpán József plébános (1824–1845) alapítványt is létrehozott az iskola számára. „Az 1839-ben épült iskola a nép munkája, valamint 100 pengő forint hozzájárulása, valamint az egyházi kassza 300 váltóforint, a káptalan 300 téglá, Rumi Károly főbíró 25 váltóforint ajándéka által.” Ma úgy mondanánk: a falu közadakozásból hozta létre az épületet.

Egészen 1877-ig ebben az épületben tanultak a község gyermekei. Az épület kicsinek bizonyult, és a nép ismét csak önerejéből felépítette az Alsószeren – a mai Fő úton levő – 100 évig működő iskoláját. Az épület két részletben épült, először a két tanterem és egy kis szolgálati szoba készült el, ez volt később a tantestületi szoba.

Az iskola részére a telket egy nemzeti kisasszony ajándékozta, sajnos a neve feledésbe merült. Kúriája az Öreghegy tetőn volt, de telke egészen a főútig lenyúlt, ahol a birkaakol volt. Horváth Jónás, idős bakónaki ember visszaemlékezése szerint az iskola alapköve az adománylevéllel együtt a később épült szolgálati lakás felőli sarokban van beépítve. A régi kántorlakás a mai gazdasági épületek helyén állt zsúpfedéllel.

Az iskolához 1907-ben építették hozzá a pedagógus szolgálati lakását. Három szoba, konyha, előszoba, kamra és egy pince tartozott hozzá.

A kántortanító illetménye az egyházi funkciók után 5 katasztrális hold föld a Pusztán, ahol a kereszt áll, 5 q rozs (köböllel mérték) és minden házaspár után 1 köböl járt, borbírándóságot minden gazda a szőlőterület nagysága után fizette meg. Minden énekes miséből 40 krajcár, a temetések után 60 krajcár járt neki az 1900-as évek elejéről származó adatok szerint.

1931-ben megépült a két tantermes „alsó iskola” is. 1946 szeptemberében az iskolához csatolták a zalaújlaki iskolát. A térkép alapján döntő illetékesek elfelejtették, hogy bár

légvonalban közel volt a két falu, de a dimbes-dombos erdőkkel szabdalt útvonalon télen-nyáron, sárban, esőben, hóban a 24 gyermeknek kétszer kelljen megtenni ezt az útvonalat, nemhogy embertelen, de veszélyes is lett volna. Döntött a józan ész, így hát – hogy a hatalomnak is igaza legyen – az ottani felsősök a csapi gyerekekkel együtt Nagyrecsére jártak, de az alsó osztályok még a 60-as évekig a bakónaki igazgató irányítása alatt maradtak, egy helyben lakó tanítón keresztül. Így hát nem a gyerekek, hanem az igazgató fogott vándorbotot, és időnként átsétált a kollégájához megbeszélni a teendőket, ellenőrizni az oktatást.

1946-ban az újlakiakkal együtt 223 tanulója volt az iskolának, a következő években 160 körül stagnált a létszám.

1950-ben államosították az iskolát. Általában 5 tanerős volt az iskola. A tanulólétszám alapján lehetett volna önálló osztályokat is indítani, de részben a pedagógushiány, részben a tantermi adottságok miatt összevont osztályokban folyt a tanítás mindvégig.

Az 1945–1946-os tanévben volt először idegen nyelvű oktatás. A németet Tóthné Babics Emma oktatta.

A hatvanas évek elején kötelező lett az orosz nyelvi oktatás, s mivel nem volt oroszul tudó a testületben, az óraszámokat a magyar nyelv és irodalom, valamint a matematika között osztották fel. Néhány év múlva már az újonnan jött pedagógusok vállalták az orosz nyelv oktatását is, egészen az iskola megszűnéséig.

A mezőgazdasági termelőszövetkezet (tsz) megalakulása után (1960) rohamosan fogyott a lakosság, sokan helyezkedtek el az iparban, a bányászatban, egyre többen jártak középfokú iskolába, egyetemre, így a fiatalok már máshol telepedtek le, alapítottak családot.

A tanulólétszám 150, majd 100 fő alá esett vissza. Az oktatásirányítás döntött, 1973-ban Nagyrecséhez csatolták az iskolát. Előbb a felső tagozatot, majd a felső iskolába költöző alsó tagozatot szüntették meg Nagybakónakon, így a közel 200 éves múlttal rendelkező helyi oktatás végleg befejeződött.

Nincs meg minden adat az itt élő vezető pedagógusokról, így a teljesség igénye nélkül soroljuk a neveket:

Czerpán József	1780 körül
Ádám György	1810 körül
Járdik Ferenc	1830 körül
Németh Jenő	1850 körül
Magyar György	1860-ig

Papp Mihály	1888. aug 1. – 1924. ápr. 1.
Pungor Ernő	1924. jún. 14. – 1946. okt. 15.
Nagyvárad Mihály igazgató	1947. febr. 15. – 1950. szept. 1.
Virág Béla igazgató	1950. szept. 1. – 1951. szept. 1.
Miklósy Pál igazgató	1951. szept. 1. – 1973. szept. 1.

Az osztálytanítók, akiket megőrzött az emlékezet

Az 1880-as évektől:	Filó tanító úr, Váradi Miklós, Komondy János, Varga Miklós
Az 1900-as évektől:	Páris Lajos .....
	1909–1910
	Czirfusz Lujza .....
	1917–1918
	Szlavkovszky Gusztáv .....
	1920–1922
	Tóthné Babics Emma .....
	1923–1957
	Hormung Hidvégi Géza ...
	1931–1932
	Korentsy Jenő.....
	1933–1939
	Baj István .....
	1940–1942
	Kocsis Vilma .....
	1943–1946
	Papp Valéria .....
	1946. okt. 1. – 1973. szept. 1.
	Tarabi Pálné.....
	1955. szept. 1. – 1973. szept. 1.
	Tóth Salamonné.....
	1958. júl. 1. – 1973. szept. 1.
	Büki Pálné .....
	1958–1963

1946-tól hosszabb-rövidebb ideig a következők tanítottak:

Ács Gyula
 Bedő Ilona
 Papp Sándorné
 Seregélyes Béláné
 Halmos Lászlóné
 Persaits Irén
 Lukácsi Magdolna
 Beke Ferencné
 Dudás Gyöngyi
 Szőkéné Varga Anikó

A teljességhez hozzátartozik, hogy az 1960-as évek közepétől néhány éven át képzés nélküli, vagy éppen a főiskolát befejező fiatal is megfordult az iskolában pedagógusként, de olyan rövid ideig voltak a faluban, hogy nevük feledésbe merült.

A két évszázad alatt legalább 50 tanító, tanár dolgozott a falu felemelkedéséért.

Mit tettek a közért ezek az emberek?

Csak néhány emléket sorolunk fel erről.

1896-ban a millenniumi ünnepséget szervezték a faluban. Misével indították az ünnepséget, majd zászlókkal vonultak rendezett sorokban – elől a diákok, utánuk a felnőttek –, énekszóval a Kőszikla (Kücikla) forráshoz. A Himnusz fenséges dallamát verték vissza az erdők és a dombok. Utána hazafias versekkel szerepeltek a tanulók és a felnőtt ifjúság. Katonadalokat énekelt a férfiak, Papp Mihály kántortanító mondta az ünnepi beszédet. A szózat hangjaival zárták a hivatalos ünnepséget, utána cigányzene mellett folyt a vigadalom késő estig.

A tanítók színműveket tanítottak be a felnőtt ifjúságnak. Már az alsósoknál szoktatták a gyerekeket a szereplésre, versek, kis mesedarabok betanításával. Az előadásokon szinte az egész falu népe részt vett, s rendszerint reggelig tartó tánc követte a műsort.

A felnőttek is vállalták a szereplést. Felejthetetlen színdarabokat szerveztek. Ilyen volt az 1964–65-ös évben Szigligeti: Cigány című színműve is. Az igazgatónál a kiskonyhában voltak a szövegpróbák, a csikorgó hidegben vastag bekecskekben érkeztek az emberek, s a jó melegben – kipirulva a hozott, vagy a házigazda által kínált borocskától –, szép lassan, estéről estére betanulták a szerepüket. Miklósy Pálnak már nagy gyakorlata volt, pályája elejétől foglalkozott színművek betanításával. Ő volt a mindenes. Megtervezte a színpadképet, jelmezeket, megfestette a díszletet, melynek kereteit a helyi iparosok készítették el. Aztán nyáron, amikor már a hőmérséklet engedte, a „pap pajtában” – ekkor ez volt a legnagyobb befogadóképességű fedett hely a faluban – megácsolták a színpadot, elhelyezték a padokat. Az előadás estéjén a falu apraja-nagyja ámulva leste, hogy a napbarnította Mihalicz Lajos traktorosból hogyan lett ízig-vérig cigányvajda. Elaludtak a fények, és a kovácműhely fűjtatójával gerjesztett, piros lámpával alulról megvilágított piros krepp-papírból formált lángnyelvek magasra repültek a színpadon az imitált tábortűznél, ahol a vén cigány eldalolta bánatát. Ez volt az a világosság, amit a pedagógusok, önzetlenül elhoztak a nép közé. Ezért is hívták őket régen néptanítóknak. A sikernek híre ment, így aztán Zalamerenyén és Galambokon is előadták a bakónakiak a Cigány című színművet.

A falu lakói a régi időkben kitűnő dalosok és táncosok voltak. Nem véletlen, hogy a környéken ez a mondás járta: „E’ köll menni Bakónakra áriáért”.

A zene oktatása mindvégig fontos eleme volt a tantervnek, kísératként ott volt az egyik tanteremben a harmónium, amit aztán ünnepeken a diákok kivittek az udvarra, mert csak ott fért el a falu apraja-nagyja. A „karének” amolyan kötelezően vállalt feladat volt, általában a tanítás után. A jobb hangú gyerekeket Sári néni (Papp Valéria) beválogatta az énekkarba, és főként a kor kedvelt gyermekdalait, de a mozgalmi dalokat is betanította nekik.

Mindig nagyon jó énekkart lehetett összehozni, amíg a gépi zene nem fészkelte be magát az ifjúság fülébe. Bizony a hatvanas évek elején a Supraphon mikrobarázds lemezjátásról már a twist szolt, s a gyerekek önfeláden járták a táncot kint a földes udvaron, nem törődve a por és az izzadság keverékének következményeivel.

A pedagógusok – különösen a faluban élők – számtalan közösségi feladatot láttak el. Ha népszámlálás volt, ezt is ők végezték, a hivatalos ünnepekre is ők készítették el a műsort. Telenként, amikor a falusi embernek erre ideje volt, végigjárták a házakat – úgy hívták, családlátogatásra mentek –, ahol részletesen megbeszéltek a nebuló fejlődését vagy tanulási gondjait. Bizony ilyenkor gyakran szembesültek a szegénységgel, és törték a fejüket, hogyan segíthetnének az adott családon.

Természetes volt, hogy az emberek a hivatalos leveleikkel bekopogtattak a pedagógusokhoz, hogy segítsék értelmezni a benne leírtakat. Az akkori oltási kampányok, a véradás megszervezésében ugyancsak ők vettek részt, és ha valaki bajba került, akár családi válságba jutott, őket keresték meg tanácsért, segítségért. Mindegyikük ajtaja nyitva állt, s ha a családi viszály annyira elmérgesedett, még ágy is jutott a bajban levőnek.

Megszervezték, ha fát kellett ültetni az országút mellett, ha gyomot kellett irtani a földelken, a gyerekekkel együtt tisztították a lebontott „pap pajta” tégláit, hogy felépülhessen a helyén a kultúrotthon.

A hulladékgyűjtési akciókban is aktív szerepet vállaltak a pedagógusok. Az 1960-as évek elején így nyerte meg a bakónaki iskola a megyei versenyt, a tét egy televízió volt, még a Zalai Hírlap is fényképes beszámolót tett közzé a televízió átadásáról. Talán Zalában egyedülállóként itt, az iskolában nézhették a nagyképernyős tévén a 66-os táncdalifestívt, a fizikaórán pedig Öveges professzor kísérleteit.

Nyáron még a napközivel is megpróbálkoztak, hogy az anyukák elmelessenek dolgozni, pénzt keresni. Kiürítették a tantermet, szalmazsákokat hoztak, és egy nyáron át etették, gondozták, felügyelték a gyerekeket, gyakran a testvéreikkel együtt. Ilyenkor hinta került a tornafára, homok az osztályterem előtti térre, s új gumilabdák is pattogtak az udvaron.

A hatvanas évek elején a nyolc osztályt nem végzett felnőtteknek lehetősége volt esti iskolában felzárkózni. Ezt akkor már szinte minden munkahelyen elvárták. A pedagógusok tehát ősszel és télen a napi tanítás után este felnőtteket tanítottak, s ezért csak alamizsnát kaptak. Talán nem is vártak többet, egyszerűen tették a dolgukat. Még Antal hegyről, a környező tanyákról is jártak emberek. Alkalmanként 3–4 órában hozták be a lemaradásukat, majd tettek vizsgát tudásukról. Hivatástudat nélkül ezt sem csinálta volna végig egyik pedagógus sem.

Telente TIT-tanfolyamon előbb diaképekkel, majd később mozifilmekkel illusztrálva hallgattak a gazdák a mezőgazdasággal kapcsolatos előadásokat, vagy nézhették meg a Vivaldi: A négy évszak zenéjére készült felejthetetlen természetfilmet. Ezt is a pedagógusok tartották, szervezték.

A falu hálás volt. Emma néni nyugdíjas búcsúztatóján, majd jóval később Miklósy Pál, mindenki Pali bácsija és Sári tanítónéni nyugdíjas búcsúztatóján az egész falu felsorakozott az udvarban. Így fejezték ki köszönetüket, tiszteletüket. A pedagógusnapon is – amíg megtartották – mindig összejött a falu apraja-nagyja.

Ilyenkor a pedagógusokat elhalmozták virágcsokrokkal, köszönettel és szeretettel.

Megérdemelték!

A tanító számára nem létezik nagyobb elismerés, mint azoké, akikért dolgozik

MIKLÓS PÁL

1907–1981

Családi háttér, indíttatás

Miklós Pál 1907-ben született a Felvidéken, Párkányban. Nagyjapja Miklós Imre élete főműveként a kunszigeti állami elemi iskola megépítésének legfőbb harcosa és egyúttal áldozata is lett, hiszen az iskola első funkciója az volt, hogy ott ravatalozták fel.¹ A pedagógushivatáshoz való vonzódás családi örökségként is jutott az unoka számára.

Szülei 1905-ben kötöttek házasságot. Apja, Miklós Gyula foglalkozását tekintve kereskedő, az 1910-es években kivándorolt Amerikába a meggazdagodás reményében, ahonnan aztán nem is tért vissza. Így édesanyja, Vorák Erzsébet – aki szlovákos neve ellenére egy szót sem tudott szlovákul – egyedül nevelte három gyermekét. Közülük Gyula szintén pedagógus lett, Erzsébet pedig gyermekkorában meghalt. A családra ily módon nehéz sors szakadt. Az anya a Párkányhoz közeli Kőhídgyarmaton vállalt a Hangya Szövetkezethél állást, hogy eltarthassa gyermekeit.

A családi háttérből nem lehet kihagyni a pap nagybácsit, Vorák Lajost, aki nyugdíjazásáig volt Soltszentimrén plébános. Részben a vallásos neveltetés, majd a továbbtanulás egyengetése, segítése az ő nevéhez kötődik. Úgy vélte, a pedagóguspálya, ha gazdagságot nem is, biztos megélhetést adhat.

Kép a szülőkről (1909 körül)

¹ Vö.: Végh Ferenc: *Kunsziget története* (Szerk.: Miklós Gyula) Kunsziget Község Önkormányzata 2000

Az első útlevél, amellyel már szabadon léphette át a határt

lett utazniuk kissé messzebbre, hogy aztán az Ipolyon átgázolva magyar oldalon visszatérjenek Esztergomba. Így az egy kilométeres út helyett vagy félszázat kellett megtenniük. Miklós Pál végül 1923-ban, Esztergomban kapott egész Európára érvényes útlevelet, s ekkortól már legálisan léphette át az államhatárt.

Miklós Pál középiskolai tanulmányait Esztergomban, a bencések gimnáziumában kezdte. Trianon azonban új helyzetet teremtett: a tanulás mindenképpen Esztergomhoz kötötte, itt rokonai is éltek, a család viszont a Felvidéken maradt. A Trianon által szétszaggatott országba nem volt egyszerű a határon át bejutni. Hiába csupán a Duna választotta el Esztergomot Párkánytól, csak illegálisan lehetett átkelni. A felvidéki oldalon el kel-

Az esztergomi tanítóképzőbe a gimnáziumi érettségi után jelentkezett. A „tantervkülönbözeti vizsgálatot és az V. évfolyamot az esztergomi érs. róm kath. elemi népiskolai tanítóképző intézetben elvégezte,”² és 1929. június 14-én képesítő vizsgát tett.

Népiskolai tanítói oklevél

² Képesítő oklevél

Képesítőzők tablóképe (1929)

Tanítói munkájának kezdete

Első munkahelyén, Győrszabadin már a tanítói végzettség birtokában vállalt munkát, ehhez a községhez kötődik ifjúkora, tanítói tapasztalatgyűjtése, néptanítói beérése, „mester-ré” válása.

Győrszabadi 1850 és 1899 között öt ízben került majdnem teljesen víz alá. „Emiatt a lakosság igen szegény sorban volt akkor, temploma sincsen, az alsóvámosi plébánia fiáléja most is” – írja a korabeli monográfia.³ Ráadásul 1924-ben a fél falut tűzvész pusztította el. Lakossága mindössze 431 lélek, és 80 ház alkotta a falut. Közülük egyetlen család, Blau Jakabé volt izraelita, a többi mind katolikus.⁴

„Miklós Pál a „Győrszabadi-i iskolához 1929. év július 21-én választatott meg és az állást augusztus 1-én foglalta el.”⁵ (Elődjét, Hány Dezsóné Müller Jolánt váltotta, akit március 1-jén nyugdíjaztak.) A törzskönyvi adatok szerint a tanítói oklevél mellett rendelkezett kántori oklevéllel és leventeoktatói igazolvánnyal.⁶ Javadalmát „Huszonhat (26) egységet

³ Kerekes Sámuel: *Győr-Moson-Pozsony egyelőre egyesített vármegyék... részletes ismertetője és monográfiája*, 1929. Győrszabadi

⁴ U.o.

⁵ U.o.

⁶ Vámoszabadi plébániai iratok. *Egyházmegyei Levéltár, Győr*

Az ifjú tanító (1929)

képviselő természetbeni járandóságban és évi Kettőszázötvennyolc (258) P 40 fillérben” állapította meg a VKM.⁷

Mint a korszakban sok hasonló faluban, itt is egy osztályba jártak kicsik és nagyok, elsőtől a hatodik osztályig. Rá kellett ébrednie arra, hogy az osztatlan iskoláknak sok hátrányuk mellett vannak előnyei is, nevezetesen: önálló munkára készítetik a nebulókat. Együttműködővé kellett válniuk, a nagyobbak segítették a kisebbeket, a lemaradókat. A nap végén pedig a mester ellenőrizte, javította a kész feladatokat.

Együtt élt a faluval, megismerte lakóit, együttérzéssel segítette gyermekeiket. A szegényebb családokban gyakran előfordult, hogy munkaidőben a gyerekek munkájára is szükség volt, s ezért nem mehettek iskolába. (A népszámlálási statisztikákban hétéves kortól tartották nyilván a munkavállalókat). Ezt a problémát is megértéssel fogadta, a téli időszakban is akadt néhány hiányzó, némely családban a két gyereknek csak egy pár cipője volt. 1931-ben pl. az V-VI. osztályos tanulók már májusban letették az évváró vizsgákat, hogy segíthessenek szüleiknek a munkában, a többiek is rövidített tanításon vettek részt.⁸ Nagy empátiával átérezte a szegénység nyomasztó súlyát, s ahol tudott, segített. A két gyakran árvíz sújtotta község, Győrszabadi és Alsóvámos szegénységét jelzi, hogy 1875. augusztus 5-én gr. Khuen Hédervári Károly a plébánia részére 25, az iskolaalap részére 10 hold földet adományozott a szabadi határban.⁹

A falusi tanító a pappal együtt szorgalmazta a falu szellemi fejlődését az iskolázás után is. Tudta, hogy a nemzeti felemelkedés nem képzelhető el lakóinak szellemi felemelkedése nélkül. Kezdő tanítóként, Bácsán részt vett a hédervári esperesi kerület tanítói körének gyűlésén, s az itt elhangzott tanfelügyelői intelmeket követte. Láng Ernő kerületi tanfelügyelő ezeket mondta: „A tanító elnevezés ma már elavult szó, ma nem tanítót, hanem nevelőt és lelkek művészt látjuk a tanítóban (...) Igaz, hogy nagyon sok a tantárgy, és hogy a tanítás követelményeinek megfelelhessen, készülnie kell minden egyes előadásra. Szeretettel kell minden egyes gyermekkel külön-külön is foglalkozni; fegyelmezésnél nézze a lelket, és ezen át hasson a gyermek egyéniségére. Ne csak az iskolában legyen tanító, hanem a nép között is állandóan úgy viselkedjék, mint egy igazi népnevelő.”¹⁰

⁷ Esztergomi Prímási Levéltár, Főtanfelügyelőségi iratok, 1929/30/1023.

⁸ Egyházközségi határozat, 1931. május 25. Vámosszabadi plébániai iratok. Egyházmegyei Levéltár, Győr

⁹ Vámosszabadi plébániai iratok – másolat. Egyházmegyei Levéltár, Győr

¹⁰ U.o.

Tanítványaival, a győrszabadi iskolásokkal¹¹

A kezdeti nehézségek után egyre jobb teljesítményeket jeleznek a szakfelügyelői jegyzőkönyvek. „A tanulók nyelvi kifejező készsége elég fejlett. Közvetlenül beszélgetnek. (...) A tanító közvetlen tanítása az I. osztályban: A Kovács-féle módszer szerint folytatta le tanítását (...), a tanulók tevékenyen vettek részt a munkában. Célját elérte, a tanulók tisztá fogalmat nyertek az új mennyiségről.”¹²

„A tanító tanítványait otthonukban is fel szokta keresni, s egyénenként értekezik a szülőkkel a gyermekek nevelését érintő kérdésekről.”¹³

De nem hallgatják el a problémákat sem: a továbbképzősöknél¹⁴: „a tanulók nagy többsége a látogatás egész tartama alatt szundikált (...) A 12 éven felüli gyermekeknél ezen szokatlan jelenség arra vezethető vissza, hogy naponként reggel 4 órakor kelnek, s 6 km gyaloglás után a sárasi uradalomban napszámos munkát végeznek. A déli pihenőre szánt idő alatt újra megteszik a 6 km utat hazafelé, hogy a délután ½ 2 – ½ 6 óráig tartó tanításon részt vehessenek. Ez nagy megterhelés a gyermeki szervezetre. A fiúkon meg is látszik a törődöttség.”¹⁵

¹¹ Naptárkép 2008-ból. Kiadta Vámosszabadi Község Önkormányzata

¹² Esztergomi Primási Levéltár, Főtanfelügyelőségi iratok. 1940/3688.

¹³ Esztergomi Primási Levéltár, Főtanfelügyelőségi iratok 1940/10.

¹⁴ A hatodik osztály befejezése után kötelező volt még két évig iskolába járni délutánonként, hogy ne felejtsek el a megtanultakat, illetve tovább fejlődjenek.

¹⁵ U.o. 1940/2653.

Miklósy Pál ifjúi lendülettel vetette bele magát a munkába, s vált a közösség egyik szellemi mozgatójává. A falu fiataljaival szinte minden évben mutattak be színdarabokat.

Színjátékosok az 1930-as évek elején

A győrszabadi színjátszókör (1938)

Könnyű volt mozgósítani őket, hiszen tanítványai szerettek, s az iskola befejezése után is kötődtek hozzá, szívesen vették, ha továbbra is törődött velük.

Többnyire a korban divatos népszínműveket mutattak be, amelyekhez nem kellett túl sok színesi teljesítmény, hiszen akár önmagukat is játszhatták; ismerős volt a környezet, ismerősek voltak a bemutatott helyzetek. A népszínművek eseménytörténete többnyire jól végződött, a szenvedők megszabadultak bajaiktól, a rosszszak bűnhődtek, a jók boldogok lettek. Ez az elesett sorsú-

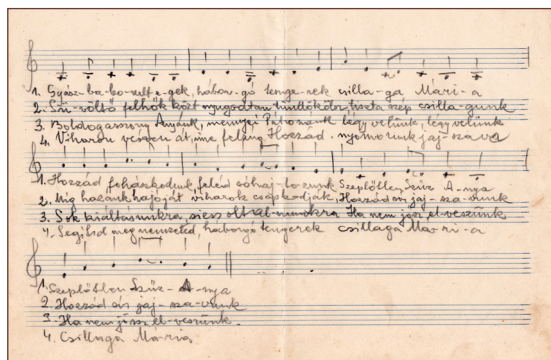
aknak – szereplőknek és nézőknek egyaránt – reményt sugárzott, bízhattak, hogy egyszer az ő sorsuk is jobbra fordulhat. A színelőadásokat az iskolában tartották, elől ültek az előljárók és a szereplők hozzátartozói, a közönség mögöttük.¹⁶

Jó viszonyt ápolt a szomszéd község, Alsóvamos kántortanítójával, Viertl Bélával, akivel meg tudta beszélni a nevelési helyzeteket, s akitől sokat tanult. Ő 1935 augusztusában Győr-Újvárosba került tanítónak. Utódjával, Ráday Károllyal is jó barátságban volt. A

¹⁶ Szóbeli adatközlő Eke Árpádné, Vámoszabadi

kántori feladatok ellátását Miklós Pál tőle vette át, miután ő bevonult katonának. Nagy odaadással kezdte meg ezt a munkáját is. A megszokott templomi énekek mellé igyekezett újakat hozni, erre megtanítani a híveket is. Ez nem volt újdonság, mert egy szakfelügyelői jelentés szerint már az iskolában is egyházi énekeket tanított a gyerekeknek, s ezeket „csinosan” énekeltek. Sokszorosításra nem volt

mód, ezért saját maga kottázta le az énekeket, bebiciklizett Győrbe is, hogy új darabokat ismerjen meg, ezeket továbbvigye magával, s hasznosítsa. Kottáit élete végéig őrizte.

Egy lap a kottagyűjteményből

Dalárda létrehozását is tervezte, ezért szakmailag tovább képezte magát. 1933 nyarán elvégezte az Országos Magyar Dalosszövetség IV., győri daloskerületének karvezetőket képző tanfolyamát, ahol elméleti és gyakorlati tárgyban egyaránt sikeresen teljesített.¹⁷ A létrejött dalárdában nemcsak a fiatalok, hanem az idősebbek is szerepeltek.

Mint legényember sokat kirándult, túrázott barátaival a Tátrában és Magyarország más területein. Néha csak bebiciklizett Győrbe valamilyen rendezvényre vagy esetleg egy koszorrúcskára.

Gyakran horgászott a környékbeli vizeken vagy éppen fürdött a szabadi „egykarú” hídnál.

Fürdőzés a szabadi egykarú hídnál

Alsóvámos és Győrszabadi békésen megélt egymás mellett, bár voltak tevékenységi területek, ahol elkülönültek. Ugyan többször próbálták egyesíteni a két falut, ez nem sikerült, „a győrszabadiak mindent megtettek, hogy az egyesítést megakadályozzák, mintha csak a község életéről és haláláról lett volna szó.”¹⁸ Mivel egy templomuk volt, ez is elősegítette, hogy

¹⁷ Családi iratmélék

¹⁸ Pomothy Gábor plébános levele a Főegyházmegyei Hatósághoz, 1931. febr. 25. Primási Levéltár, Esztergom, 1931/1381/13.

kulturális téren együttműködjenek. A tanító úr kezdeményezésére és a plébános támogatásával 1935–1936 telén az „alsóvámosi iskolán kívüli népművelési bizottság” rendezésével Alsóvámos községben három hónapos szövőtanfolyamot tartottak, amelyet ő maga is elvégzett. A tanfolyam alatt vásznat pamutból és kenderfonalból, konyharuhákat színes mintákkal, törülközőket és felsőruhaanyagot készítettek. Fel-

A szövőszakkör tagjai és vezetőik 1943-ban

jegyzés szerint a cél az volt, hogy olcsóbb legyen az öltözködés, ne legyen rongyos ember a faluban, legyen mindenkinek fehérneműje, s a tudás által emelkedjék az erkölcsi szint.¹⁹ A vizsgát 1936. március 22-én Hajdu Sándor m. kir. háziipari felügyelő jelenlétében tették le.²⁰ Erről a Nemzeti Újság és a Katolikus Akció c. lap is kapott képet. Később, 1942-1943 telén a szövőtanfolyamot újra megszervezték.

„Tevékenyen támogatta az Iskolaszék és a községi képviselők munkáját. Az Alsóvámosi és Győrszabadi Hangya Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezet szervezésében és működtetésében is jelentős szerepet vállalt. Fő támogatója volt a Gazdakör megszervezésének.”²¹ Az egyházközségben a plébános mellett fontos szerepet játszott, az ülések szervezése és dokumentálása, a hívek szervezése is feladata volt.²²

Miklósy tanító úr a faluban szinte mindenkiel nagyon jó kapcsolatot tartott, szerénységét, kellemes modorát tisztelték, tudták-érezték, hogy tanítójuk jóban-rosszban velük van, nem tesz különbséget szegény és gazdag között, ő az a lámpás, akit érdemes követni. A Gárdonyi által megalkotott kép nyilvánvalóan elcsépeltnek hat ma már, de tudni kell azt is, hogy Gárdonyi a valóságos tanítómester ideálképét rajzolta meg, egyúttal mintát adva minden falusi pedagógus számára. Miklósy Pál meg akart felelni ennek a mintának, szinte minden idejét a falunak szentelte, sok emberrel került baráti viszonyba. Ezek a kapcsolatok

¹⁹ Vámoszabadi plébániai iratok 1936. Egyházmegyei Levéltár, Győr

²⁰ Családi iratemplék

²¹ Előterjesztés a díszpolgári címhez. Vámoszabadi Község Önkormányzata honlapja

²² Esztergomi Primási Levéltár. 1931/1380/13. sz.

mege erősítették munkájában is, tiszteletet ébresztettek iránta mindenki ben. Később, amikor vissza-visszatért a községbe, nem tudott úgy végigmenni az utcán, hogy négy-öt ember meg ne állította volna néhány mondatnyi beszélgetésre, nem győzött kalapot emelgetni az őt megsüvegelőkre.

Szolid egyénisége miatt nem nagyon tudott azonosulni a háborúra készülődéssel. „Tevékenyen részt vett a Levente Egyesület munkájában”,²³ de a katonás kiképző gyakorlatokat inkább átengedte másoknak. Mivel ő maga nem szerette a fegyvereket, katona sem volt soha, a leventemozgalom helyett békésebb időtöltésre, kulturálódásra hívta a fiatalokat, vagy ha már vonzódtak a fegyelmezett együttműködéshez, akkor inkább az önkéntes tűzoltó egyesületet ajánlotta nekik.

Bár jól érezte magát a faluban, mégis betegeskedő édesanyja közelébe, szűkebb pátriájába akart kerülni. 1942-ben előbb Párkányba, majd az ottani elutasító válasz után Nagyölvédre pályázott, s itt megválasztották kántortanítónak. Az alsóvamosi plébános nem támogatta az áthelyezést, merthogy a falu tanító nélkül marad. A Főfelügyelőség és az Érseki Hivatal azonban akceptálta kérését, így 1943. február 28-tól már új állomás helyén tanított.²⁴

1943-ban megnősült, egy győrszabadi kisbirtokos parasztgazda leányát, Boldizsár Etelkát vette feleségül. A „rangon aluli” házasságot nagybátyja és édesanyja is ellenezte, ő azonban kitartott elhatározása mellett.

A történelem sodrásában

Nagyölvéden született első két gyermeke: Pál és Gyula. Ez a falu akkor is vegyes lakosságú volt, ő a magyar ajkú gyerekekkel foglalkozott. Kántori munkáját itt is sokra értékelték.

Később adomázva mesélte, hogy temetéseken a helyi szokások szerint a kántor versben búcsúztatta a holtat, aki a kántor verses énekében családtól, sógor-komától, minden ismerőstől

Esküvői kép (1943)

²³ Előterjesztés a díszpolgári címhez. Vámoszabadi Község Önkormányzata honlapja

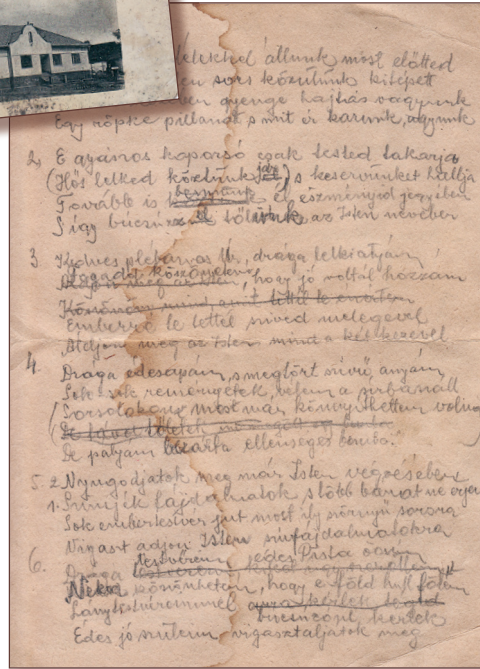
²⁴ Esztergomi Primási Levéltár, Főfelügyelőségi iratok, 1942/5778 és 622. i.sz.

Anzicsz Nagyövedről

Az idilli helyzet, a családi boldogság és a közösség elismerése azonban nem tartatott sokáig, a történelem kereke úgy fordult, hogy nem maradhattak biztonságban. 1944 telén a front elérte a Felvidéket is. A nyilasok el akarták vinni őt is katonának, csak úgy menekült meg, hogy akkor éppen negyvenfokos lázban feküdt tüdőgyulladásos állapotban. A front időszakát a két kisgyerekekkel együtt – mint mindenki más – a pincében töltötték.

búcsúzott. A kántori javadalmaság attól függött, hány versszak volt az ének és hányan szerepeltek benne. Ha a család valakit kihagyott, akkor mégis a kántornak tettek szemrehányást.

Részlet egy temetési versből

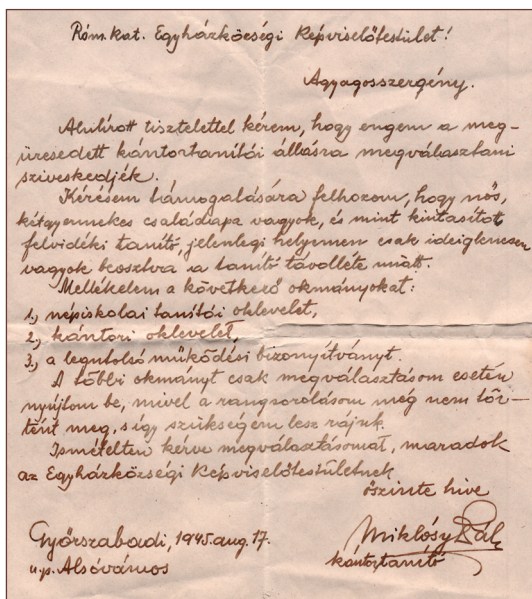
A háború múltával is sötét maradt számukra az égbolt, hiszen a Benes-dekrétum a magyarok számára semmi jót nem ígért, különösen nem azoknak, akik 1938 után kerültek a Felvidékre. A régóta ott lakó százazatokra deportálás várt, mint „kollektív bűnösökre”. A később odakerülteknek pedig 48 órán belül maximum 50 kilós csomaggal el kellett hagyniuk Csehszlovákia területét. Ott maradt az összes bútor, egy teljes gazdaság, sertések, baromfik, nevelésiintézményi méhes, gyakorlatilag addigi életük minden anyagi értéke. Mégis örültek annak, hogy életben vannak, és épségben megmaradt a család. Földönfutók, hontalanok lettek saját hazájukban. Nem számíthattak másra, csak a Győrszabadin élő rokonokra, ők fogadták be a fedél nélkül maradtakat.

A környékbeli falvakban tanítóhiány volt, hiszen a férfiakat elvitték katonának. Szentei János plébános jelezte a Főtanfelügyelői Hivatalnak: „(...) a múlt iskolai év szorgalmi idejében

mindkét iskolában magam tanítottam.” Volt Övedei igazgatóját Alsóvamoson, őt pedig Győrszabadin alkalmazták ideiglenesen a plébános kérésére.²⁵

Ezt az átmeneti állapotot úgy szüntette meg, hogy elfogadta az első olyan állást, ami megélhetést biztosított számukra. Így került a megszokott és kedvelt Szabaditól vagy 170 kilométerre, Nagyradára, Zala megyébe. Kalandos körülmények között hurcolkodtak Zalába, nem tudhatták, hol botlanak bele szovjet katonákba, akik szívesen „ellenőriztek” mindent. Teherautóra tettek néhány, a rokonoktól kapott bútort, Pápánál azonban orosz katonák meg akarták állítani őket, a sofőr²⁶ inkább gázt adott, s így néhány golyó által ütött lyukkal a karosszérián megúszták a nagy kalandot.

Pályázati kérelem

Nagyradán szintén kántortanító, iskolaigazgató lett. Itt is folytatni akarta azt a munkát, amit Győrszabadin kezdett. Gyorsan beépült a falu életébe, összefogta a fiatalokat. Kántori munkájához birtokjavadalmasban részesült, a kántortanítói földet azonban inkább bérbe adta a termés egy részéért, mivel a gazdálkodáshoz nem nagyon értett. A nagyradai években is a falu motorja volt.

A kántori munkában is próbált újítani, ismeretlen énekeket tanított a zalai parasztembereknek. Néha új ritmust adott az egyházi énekeknek; s olykor baráti körben elmesélte, hogyan róttá meg plébánosa, Nagy Amadé a karácsonyi éjféli mise zenéjéért. Az történt ugyanis, hogy a Pásztorok, pásztorok ritmusát megváltoztatta, hiszen a dallam és a ritmus elsősorban a magyar pásztornótákat idézi, ezért a pásztortáncok ritmusában játszott a orgonán, rögtön vidámabb is lett az ének, a hívek éneke is boldoggá, örömtelibbé változott. Ez még nem lett volna nagy baj, hanem szünet nélkül folytatva egy eredeti pásztordallamot is hozzákapcsolt. A botrány ebből fakadt, ugyanis néhány férfi odahaza pohárral ünnepelte a Kisjézus születését, aztán meghallva a vidám és ismerős dallamot bokázni

²⁵ Esztergomi Prímási Levéltár, Főtanfelügyelőségi iratok 1945/580.

²⁶ A sofőr Vereczkey István volt, a barátja, aki később a Magyar Vagon- és Gépgyár Hidüzemének vezetője lett nyugdíjazásáig.

kezdett, tánkra perdült. Skandalum! Ilyet tenni az Isten házában! Még aznap a plébános úr „szigorúan elbeszélgetett” a kántorral. A plébános úr a kántort szolgának tekintette, aki szerint csak azt tehetta, amit papja elvár tőle.

Más falvak tanítóinak gondját is magára vette, amikor 1947-ben körzeti szakszervezeti felelősnek választották. Mindjárt indítványozta a Főigazgatóságnak, hogy a „szakszervezeti és egyéb szakmai vagy úttörő-értekezletekre való berendelés esetén elmaradt óráikat mint megtartottakat tekintsék. Ugyanilyen elbírálásban részesítsék a pedagógusnak az MDP behívása esetén népművelő vagy egyéb ügyben elmulasztott óráit is.”²⁷

Az indoklásban részletesen kimutatta, hogy egy-egy pedagógusnak 70-80 forint vesztése keletkezik önhibáján kívül. Arról nem szól a dokumentum, hogy a kérelemnek milyen fogantatja volt.

A Nagyradán töltött öt esztendő nagyon sok boldogságot hozott számára. Megszületett harmadik gyermeke, Erzsébet. Jó barátságba, komaságba került tanító társával, későbbi utódjával, Békési Józseffel, aki kislányának keresztapja lett. Ugyancsak szívélyes viszonyba került a jegyzővel, hármásban jókat beszélgettek, kártyáztak, vagy éppen kísértáltak a Szeleni-hegyre, s egy-két pohár bor mellett jókat nótáztak a szőlősgazdákkal. Megpróbált dalárdát is létrehozni – ami sikerült is –, de inkább csak önmaguk szórakoztatására.

Diákjaival a már államosított iskolában Nagyradán (1948)

²⁷ Családi iratemplék

1948 azonban több szempontból is kedvezőtlen változásokat hozott. Az iskolaügy a háború után nagyokat lépett. A nyolcosztályos általános iskola kiépítése volt az első lépés. Aztán a politika egyre inkább benyomult a nevelés területére is; támadták az egyházakat, velük együtt az egyházi fenntartású iskolákat. A politikusok rendszeresen járták az iskolákat, kapacitálták a tanítókat, főként a vezetőket, hogy támogassák az iskolák államosítását. Végül be kellett látni, hogy a főiránnyal szembe menni nem lehet, ezért Miklósy Pál is aláírta az államosításról a nyilatkozatot. Ez véget vetett kántori munkájának, ugyanis a következő vasárnapi szentmisén a kántor is letérdelt az áldozáshoz gyónás után, a pap azonban nem szolgáltatta ki számára az ostyát. Ő önérzetesen fölállt, az orgonáról összeszedte a kottáit és hazament. A szentmise csonkán maradt, ő pedig soha többé nem ült orgonához.

A politika azonban nem felejt, ezt tapasztalhatta ő is. Számítania kellett arra, hogy a volt kántort nem fogják meghagyni igazgatónak, még jó, ha a tanítói pályán megmaradhat. Feltette a családját és az iskoláját is, feltette a falu közösségét, tudta, hogy a pártosodás szétveri a hagyományos közösségeket, szétszakít barátságokat. Tragikus figyelmeztető jelnek tekintette, hogy barátja, a jegyző a politika erőszakossága elől a halálba menekült. Miklósy Pál hiába érezte, hogy kiváló munkát végez, tanítványai és a község lakói szeretik, lehet, mégis rákényszerül, hogy munkahelyet változtasson.

Hamarosan bekövetkezett, amire számítani lehetett, a fényes szelekkel előkerült kérdések nem nézheték, hogy a volt kántor a helyén maradjon. A járási oktatásirányítók úgy vélték, hogy mindenki számára jobb, ha áthelyezik egy másik faluba.

Újabb közösségben, új feladatok előtt

1951-ben Nagybakónakra, Nagykanizsától 15 kilométernyire egy kis zsákfaluba került. Csodálatos környezet vette körül ezt az 1200 fős kis falut (ma már csak 400 lakója van), lankák, erdők övezték, a dombok oldalából nőtt ki a község. Iskolájáról 1889 óta voltak feljegyzések, anyakönyvek. Az iskolaépület és a szolgálati lakás az új tanítóval egyidős volt, 1907-ben építették. E faluban született negyedik gyermeke, Lajos. Munkásságának nagyobb részét itt töltötte. Mentalitásában megmaradt itt is néptanítónak. Az analfabétáknak megszervezte az alaptanfolyamot, az elemit végzeteknek esti oktatásban biztosította az általános iskolai végzettség megszerzését, házról házra járva győzte meg az embereket a tanulás fontosságáról.

Nagybakónak képeslapon – Jobbra fent az iskolaépület

A megváltozott politikai körülmények másfajta munkát követeltek meg, de itt is végezte a tanítás után a most már népművelőinek nevezett munkát. A pedagógus javadalmazása ekkor több részből tevődött össze: a nagyobb részt az alapbér tette ki, ehhez járult a területi

pótlék, a működési pótlék és a vezetői pótlék; s lehetőségek függvényében a szolgálati föld, amit a község, később a téesz biztosított.

Az iskolaszervezés tekintetében látnia kellett, hogy a nyolcosztályos általános iskolához a felső tagozatban szükség lesz szakos tanárookra. Egy másik kolléganőjével együtt vállalták, hogy levelező tagozaton tanári végzettséget szereznek. A sors iróniája, hogy mindketten a matematika-fizika szakot választottak, s míg más községekben nem tudtak ilyen szakost találni, addig ebben a részben osztott iskolában kettő is volt. Igazságosan elosztották egymás közt a szakos feladatokat és az egyéb tárgyakat is.

Jó iskolát akart kialakítani, ahol megfelelő szakmaisággal nyúlnak minden tantárgyhoz, hiszen csak ily módon lehetséges, hogy néhányan megcélozzák a továbbtanulást. Addig ugyanis ez nem volt jellemző, elvértve egy-egy gazdagabb szülő vagy a tanító engedhette meg magának, hogy gyermekét taníttassa. Nagy gondot fordított arra, hogy minél több szemléltető eszköz segítse a tanítást. Két út kínálkozott ehhez: az eszközök egy részét a taneszközellátó biztosította az anyagiak függvényében, a másik út a pedagógusok öntevékeny munkája volt.

Az alsó tagozatosoknak szinte kizárólag csak olyan szemléltető tábláik, eszközeik voltak, amiket saját maguk készítettek, ehhez pedig ötletek kellettek, ezért ha bárhol igazgatói értekezleten vagy szakszervezeti gyűlésen járt a járás területén, nyitott szemmel fürkészett, és ha jó mintákat látott, máris lerajzolta, vitte haza kollégáinak. A felső tagozaton a természettudományos tárgyakban szorgalmazta a kísérletezést, ehhez az eszközöket is kijárta, mert tudta, hogy a gyerek sokkal könnyebben jegyzi meg a látottakat, mintha csak leírva elolvassa.

Az iskola eredményességét tekintve az 1958-as év volt az első kiugró esztendő, itt lehetett lemérni, hogy a nyolcévnyi következetes munka mit ér. A 18 végzős tanulóból hárman gimnáziumba, hárman technikumba, hárman aknászképző szakiskolába mentek, majd felnőttoktatásban

ők is technikusok lettek, rajtuk kívül többen szereztek később felnőttként szakmunkás végzettséget és érettségit az osztályból. A középiskolába járók közül hárman diplomát szereztek. Ilyen arány addig nem fordult elő az iskola történetében, többnyire csak 2-3 fő tanult tovább.

Részben az általános iskolai oktatás megerősítése, részben a centrális oktatásirányítás volt az oka annak, hogy ezekben az években a tanterveket utasításos formában adták ki,

Az 1958-ban végzett nyolcadik osztály

a tantervekhez biztosított tanári kézikönyvek – különösen a részben osztott iskolákban – órára lebontva dolgozták fel az elvégzendő feladatokat. Ettől eltérni nem lehetett. A tanár úr mégis azt gondolta, hogy nem lehet egy kaptafára ráhúzni minden feladatot, hiszen a gyerekek szellemi szintje más-más tempót követel, és egyébként sem akart továbbmenni, míg meg nem győződött róla, hogy tanítványai értik, tudják a tananyagot. Ezt a magatartást várta el kartársaitól is. Gondot csak az jelentett, ha jött a szakfelügyelő vagy a járási tanulmányi felügyelő, mert ők az előírások szerinti haladást akarták csak ellenőrizni. Ilyenkor mindig magára vállalta a felelősséget, igyekezett meggyőzni az előjárókat arról, hogy becsületesen nem lehet mást csinálni, s majd behozzák más tananyagrésznél a lemaradást. A szakfelügyelők többnyire némi morgolódás után tudomásul vették az érveket, a tanulmányi felügyelők kevésbé voltak elnézőek, végül is ők a hatalmat képviselték.

Nehéz kor

Jellemző volt rá, hogy magára vállalta kollégái helyett a felelősséget akkor is, ha erre különben nem kellett volna vállalkoznia. A direkt pártirányítás időszakában természetesen meg kellett felelni a politikai elvárásoknak, melynek része volt, hogy a pedagógus ne járjon templomba. Az ötfős tantestületből hárman viszont nagyon vallásosak voltak, s emiatt rendszeresen elmarasztalták a járási pártbizottságról az igazgatót. Hogy elejét vegye a támadásoknak, 1953-ban, Rákosi leváltása után aláírta a belépési nyilatkozatot, elveivel ellentétben párttag lett. A községben összesen két párttag volt, a titkárt a járás a szomszéd faluból nevezte ki. Miklósy Pál soha nem politizált a párt színeiben. Most is idegen volt számára a környezet, műveletlenek, kulturálatlanok a tagtársak, de hogy a politikába burkolt butaság ne szólhasson bele az iskolai ügyekbe, inkább nyelt, így védhette kollégáit.

*Nyugdíjba menő kollégája búcsúünnepségén
a testület tagjaival (1957)*

jól érezték magukat az iskolában, sokat tanulhattak a két idősebb kollégától emberi tartásból, tanítói helytállásból. Talán az sem véletlen, hogy fiatal kartársai közül később ketten Nagykanizsán igazgatói megbízást kaptak, egy kollégája pedig a körzetesítés után tagiskola-vezető lett.

Egyik kollégája így emlékezik rá: „Miklósy Pál nem a hatalmat képviselte (...), inkább összetartó erő volt. Ehhez kedélyes, 'bácsi' habitust vett fel, így a testület három ifjú tagja nem rettegve lépett be az iskolába, hanem mindig éreztették vele, hogy ez nemcsak egy munkahely, hanem 'kellemes' hely, s iskolája a tanulók mellett a pedagógusoknak is. Olyan hely, ahol nyugodtan lehet dolgozni, de fejlődni is (...) Az első szakfelügyelői látogatás számomra kellemetlenül zárult.(...) Zokogva kerestem menedéket Pali bácsinál. Ő nyugodtan csak azt kérdezte: 'Erzsike! Jó volt ez a nyelvtanóra? Elkövette ezeket a hibákat?' Én hüppögve csak azt hajtogattam, hogy elismerem, bizony rosszul teljesítettem. Pali bácsi okos szóval így emelt ki a letargiából: 'Ne sírdogáljon! Van magában annyi kurázsi, hogy nekiáll és túljut a hibákon.' S én nekiálltam.”²⁸

A politika az iskolán kívüli munkát is átszötte. Támogatni kellett az MHK-mozgalmat,²⁹ megszervezni ehhez kapcsolódva a versenyeket: gránátdobástól az alakzatban vonulásig. Azonban erről is megpróbálta lehántani a félkatonai jellemzőket. A tanév végén tornabemutatókat tartottak, kollégáival több gyakorlatot tanítottak be az iskola összes tanulójának, külön az alsósoknak, külön a felsősöknek. A zenei aláfestést, a ritmust kolléganője harmóniumon adta. Ezeken a tornabemutatókon szinte az egész falu megjelent.³⁰

Körütekintő humanitását, pedagógiai érzékét jellemzi egyik tanítványa visszaemlékezése: „Egyik évben én sokat hiányoztam betegség miatt. Talán osztályozni se lehetett volna, de ha igen, akkor matematikából a tudásom alapján meg kellett volna buktatnia. Erre ő azt mondta: Jóska, én bízom benne, hogy te behozod a lemaradásodat, nem hozol rám szégyent. Nem buktatlak meg. Így történt, sikerült pótolnom mindent, később se álltam soha bukásra.”³¹

A népművelői munka is megváltozott. A falusi színjátszás még támogatott volt, a Népművelési Intézet ontotta a Színjátszó Füzeteket,

Tanítványaival az 1960-as években

²⁸ Büki Pálné (Németh Erzsébet) visszaemlékezése. (Nagykanizsa, 2017. jan. 12.)

²⁹ MHK – Munkára, Harcra Kész – kötelezően szervezett testedzési-honvédelmi feladatokat ellátó mozgalom.

³⁰ Szóbeli adatszolgáltató: Bécsi József; Nagybakónak (77 éves)

³¹ U.a.

ezek jó része azonban a kor politikai elvárásai szerint készült, mai szemmel nézve bugyuta történetek voltak. Az 1950-es évek első felében még jól lehetett mozgósítani a fiatalokat egy-egy színmű bemutatására. Nagy sikerrel játszották például a Jókai művéből készült Gazdag szegényeket és Szigligetitől A cigányt. Az iskolásokkal is évente betanítottak darabokat, pl. a Jancsi és Juliskát vagy a Légy jó mindhalálígot. Kollégái mindannyian részt vállaltak ezeknek az előadásoknak a megszervezéséből, ki a rendezésben, betanításban ügyködött, ki a jelmezeket segített elkészíteni, mások a díszletek festését, gyártását végezték. A kollektív munka aztán kollektív dicsőséget hozott, mind a felnőttek, mind a gyerekek műsorából többször is előadást kellett tartani, mert ezek szinte az egész falut megmozgatták.

Itt is megpróbálta összehozni a falu férfiai egy dalárdába, sikerült is vagy hús embert bevonni a rendszeres próbákba. Nagy lelkesedéssel készültek a körzeti kórusversenyre, amit Galambokon tartottak meg. Megzenésített Petőfi-versek többszólamú előadásával, népdalok feldolgozásával álltak színpadra. A zsűri azonban indulókat várt, elmaradottnak, avítnak minősítette a produkciót. Ez kedvét szegte a résztvevőknek és a kórus szétesett.

Gyakran tartottak ismeretterjesztő előadásokat, diavetítéseket. Ez utóbbi elég körülményes volt, mert először – villany nem lévén – be kellett melegíteni a gázlámpát, majd ezt behelyezni a nagy doboz vetítógépbe, s csak akkor kezdődhetett az előadás. A diafilmek egy része a híradó funkcióját töltötte be, ezeket központilag biztosították, tudósított a termelőszövetkezeti csoportok szervezéséről, az ipar eredményeiről, szóval a propaganda szócsöve volt. Aztán jött a mozi, először aggregátorral, majd a villany bevezetése után vezetékes áramról, hamarosan megjelent a televízió, s ezzel a régi értelemben vett kultúr-munkára már nem volt szükség.

1956 is meghatározó volt életében. A faluban különösebb esemény nem volt, bár lelkesen üdvözölték a forradalmat, szolidaritásból élelmiszert gyűjtöttek és küldték teherautóval Budapestre. Egy este az emberek megjelentek az igazgatónál, hogy vissza akarják tenni a tantermekbe a kereszteteket. Ő felment az iskola padlására, előhozta a kereszteteket, amelyeket a tető felújításakor nem engedett kidobni, s a feszületek a Himnusz éneklése közben fölkerültek a termék falára, majd november 4-e után vissza a padlásra. Ha lassan is, az iskolai munka rendje visszaállt.

A konszolidált rendszerben

1957 márciusától ismét kapacitálták, hogy igazolja magát újra a pártba, erre azonban nem volt hajlandó. A politikától a továbbiakban is igyekezett magát távol tartani, ezért meghagyták ugyan igazgatónak, de munkáját hivatalosan soha nem ismerték el. Őt kielégítette az is, hogy a faluban szerették, tisztelték. Többet jelentett számára a kollégák, a diákok, a szülők szeretete, tisztelete, megbecsülése, barátsága, mint bármiféle kitüntetés. Elve az volt, hogy a tanító számára nem létezik nagyobb elismerés, mint azoké, akikért dolgozik.

Azt gondolta, hogy a pedagógusnak olyannak kell lennie, mint egy szobrásznak, aki a nyers kőből munkálja ki alkotását. S ahogy minden köréteg más, minden gyerek is. A pedagógiában nem létezik két egyforma út. Tudta, hogy a pedagógus a jövőnek dolgozik, munkájának csak hosszú idő után látszik az eredménye, nem lehet napi mércével mérni, s ha hibázik, az elrontott életekhez vezethet, ezért a hibákat igyekezett elkerülni, s szerethető nyomot hagyni tanítványaiban.

Az 1960-as évek elején részben azért, hogy a leendő elsősöket szoktassa az iskolához, részben azért, mert a szülők jó része a térszben dolgozott, a nyári időszakra a községi tanács támogatásával megszervezte a napköziotthont, ahol nemcsak a hat év alattiak, hanem az alsósok közül is néhányan ellátást kaphattak, illetve ők is segítettek a játékokat megtanítani a kicsiknek.

A nyugdíjkorhatár elérése után még hat évig, az iskola körzetesítéséig folytatta munkáját. A körzetesítés aztán a község iskolájának megszüntetését eredményezte.

Nehezen viselte ezt az állapotot, mert úgy vélte, egy falu életét az határozza meg, hogy van-e iskolája, s annak tanítója a faluban lakik-e. Legalább az alsó tagozatot próbálta meg-

Nyugdíjas búcsúztató

menteni. 1973. szeptember 1-jével a megyei tanács határozata értelmében a felső tagozatosok Nagyrécsére kerültek, a diákok egy része kollégista lett, akik az átjárást vállalták, azok napközi és menza ellátást kaptak.³² Az alsó tagozat néhány évig még volt kollégája vezetése alatt helyben működött.³³ Nyugalmozottként szívességből a hozzá forduló, korrepetálást igénylő gyerekeknek segített a tanulásban. Élete végéig dolgozott a falu érdekében.

1979-ben Esztergomban találkozott volt osztálytársaival az ötvenéves képesítővizsgatalálkozóon, sokukkal azóta sem látták egymást, így nagy örömmel készült az alkalomra. Főlelevenítették a diákéveket, beszámoltak életútjukról.

³² Nagyrécsesi általános iskola irattára. Ikt. sz.:114/1973.

³³ U.o. Ikt. sz.:152/1973. és 225/ 1973. (Átadási jkv.)

Az 1929-ben végzetek osztályképe

Az ötvenéves találkozó résztvevői (1979)

Rövidre szabott nyugdíjas évek

Miklós Pál példás családapa volt. Gyermekéiért, unokáiért mindent megtett volna. Nagy szeretettel vette körül őket, boldogságot az jelentett számára, ha szeretteit maga körül tudhatta. Végtelenül boldog volt, amikor unokái megszülettek, láthatta cseperedni, nyiladozni őket.

Nagymamával és komájával az 1960-as évek elejéről

1981 húsvétja boldognak indult, hiszen mindegyik gyermeke családjával, az unokákkal tért haza az ünnepre. Boldogsága azonban tragédiába fordult: agyvérzést kapott. Hiába került gyorsan kórházba, megmenteni nem tudták, húsvét napján eltávozott az élők sorából. Példája a családban is tovább élt, Gyula fia a pedagógus pályát választotta, Pál katonatiszt lett, de pedagógus diplomát is szerzett, Erzsébet egy ideig képzés nélküli nevelőként dolgozott, majd egészségügyi főiskolát végzett, Lajos mérnök-közgazdász lett. Egyik unokája szintén pedagógus, a felesége ugyancsak, a pedagógus vonal az utódokkal is folytatódik.

Szerény, becsületes, humánus ember volt. Szerette azt a munkát, amire életét tette föl. Emelt fővel viselte a megpróbáltatásokat.

A díszpolgári oklevél és plakett

Sokkal jobban vigyázott diákjaira, kollégáira, mint saját magára. Becsületes, közösségszerető emberként a rábízott tanítványokból mindig értékes embereket szeretett volna nevelni, azáltal is, hogy mindig emberszámba vette őket, szigorú szeretettel egyengette útjukat a kulturálódásban. Bizott a gyengébben teljesítőkben is, ezzel adott nekik erőt a jobb teljesítményhez.

Kép a díszpolgári cím ünnepélyes átadásának résztvevőiről (2008)

Talán ez is oka, hogy mindenütt szívesen emlékeztek rá. Temetésén is nagy tömeg jelent meg, hogy elköszönjenek tőle. Egykori felügyelője, majd igazgató társa, Horváth Sándor és tanítványa, Bécsi József búcsúztatta és méltatta emberi, pedagógusi erényeit. Tanítványai, tisztelői megrendülten vettek búcsút tőle, s emlékét azóta is őrzik. Egykori munkahelyén, Vámoszabadin az önkormányzati testület – a polgármester előterjesztése alapján – 2008-ban posztumusz díszpolgárrá választotta.³⁴

Összeállította: Miklós Gyula tanár

³⁴ V.ö.: Vámoszabadi Község Önkormányzata honlapja - Díszpolgárok

TARABI PÁLNÉ

Fábián Irén 1936. október 7-én született a Zala megyei Nagykutason. Édesapja mestervizsgás cipész volt, édesanyja háztartásbeli. Két nővére és két bátyja született még a családban. Kicsi korában a 16 éves nővére sokat foglalkozott vele, mert a szülei elfoglaltak voltak. Apja a háborúban volt, miután hazajött, ritkán találkozott velük, mert sokat dolgozott, anyja pedig napszámosként sokat volt távol. Nővére gyermekmondókákat tanított neki, amit későbbi munkája során jól tudott hasznosítani.

Az általános iskolát Nagykutason végezte el. Volt az iskolának egy nagy kertje, ahol a diákok is dolgoztak, de az édesanyja is besegített. Bósze József igazgató ezért is segítette a kis Irénkét a tanulásban. Két tanulóat javasoltak ingyenes középiskolába az osztályukból, közülük az egyik, Irénke volt. A család nem tudta anyagilag támogatni a továbbtanulásban, ezért fontos volt, hogy az oktatása díjmentes legyen. Így került Zalaegerszegre, az állami tanítóképzőbe 1951-ben. Itt középiskolai szinten foglalkoztak a pedagógusképzéssel. Harmadévesként, 16 évesen Esztergályhorvátiba jelentkezett óvónőnek a nyári szünetben. Itt kapta meg első önálló keresetét.

Elvégezte a középiskolát, és Nagybakónakra irányították tanítónak 1955-ben. Az iskolától a második háznál, Szökrény Ferdinándéknál kapott szállást. Akkor az alsó iskola a posta melletti épületben működött, ami később a falu kultúrotthona lett.

A tapasztalatlan, kezdő pedagógusnak, mindenki Emma nénije – a pályája végén járó kiváló pedagógus – volt a társa, egyben gyámolítója az első évben.

A 2–4. összevont osztályt kapta.

A tanítás mellett el kellett kezdenie a képesítőt, melynek végén dolgozattal kellett lezárnia az évet. Zalaegerszegen egy szerencsétlen, politikai jellegű mondata miatt a dolgozatát – mint osztályidegenét – nem fogadták el, ismételnie kellett. A bakónaki igazgatót erről tájékoztatták. Pali bácsi segíteni akart Irénkének, ezért elküldte kisdobosvezető-képzésre és politikai szemináriumokra. Melléállt, átnézte a tanóra vázlatait, felkészítette a képesítőre. Jelesre sikerült.

Immár végzett, képesített pedagógusként folytathatta munkáját Nagybakónakon, igaz most már a templom feletti házban, Jóska bácsinál és Mari néninél volt a szállása.

1956 eseményei őt sem kerültek el. Úgy döntött, hogy hazamegy a szüleihez Nagykutasra. Ott töltötte a forradalom időszakát, mígnem megérkezett Bakónakról az igazgató távirata, hogy újból indítják az oktatást, szükség van rá.

Ekkor már az alsó iskolában folyt az oktatás. A tanterem berendezése puritán volt. A diákok még az ácsolt deszkapadokban ültek, szemben egy asztal, a falon a fekete tábla, oldalt pedig egy régi fatárcsás számológép, 10 sorban soronként 10 tárcsával. Háttul, az ajtóval egy vonalban nagy szeneskályha állt. Ebbe fűtöttek be télen, és tartották melegen az osztálytermet. Bizony ekkor még a makarenkói elvek szerint folyt az oktatás, és néha-néha körmöst kaptak a tanulók, ha csúnyán kanyarították a betűket.

Emma néni nyugdíjba vonult, és új, fiatal pedagóguskolléga érkezett, a szintén pályakezdő Péntek Anna.

Más-más készségekkel rendelkeztek. Megbeszélték az igazgatóval, hogy erősségeik alapján a rajzot Irénke, az éneket pedig Annuska fogja tanítani az alsós nebulóknak.

A tanév végén rendszerint színdarabot tanítottak be a kicsiknek. Ilyenkor az ügyes iparosok színpadot ácsoltak a katedra helyére, a jelmezeket krepp-papírból készítették, és a két fiatal tanítónő a függöny takarásából súgott a szereplőknek. Így vált közös sikeré a befektetett munka, feldolgozva egy-egy ismert mesét, a szülők és az érdeklődők nagy örömeire. Az óráközi szünetekben – ha meleg volt – a két vadgesztenyefa alá húzódtak a gyerekekkel, a tornaórán pedig a tágas udvaron kitombolhatták magukat a gyermekek.

Az alsó iskola

A felső iskola távlati képe

A fiatal tanítónő és osztálya

Szombat délutánonként és vasárnap, a tantervnek megfelelően elkészítette a következő hét óravázlatait, amit bemutatott az igazgatónak. Igazából ezek a beszélgetések segítettek abban, hogy évről évre egyre magabiztosabban, önállóbban, szakmailag fejlődve feleljen meg az elvárásoknak, hiszen Manyi néni, a tanfelügyelő Nagyrécséről rendszeresen látogatta az óráit, ellenőrizte az ő munkáját is.

Kiváló tantestülettel dolgozhatott. Az alsó iskolában mindvégig ketten voltak, a felső iskolában tanítók közül is többen hosszú évekig a faluban maradtak, mások cserélődtek. A tantestületi üléseken Pali bácsi irányításával megbeszélhették a szakmai és egyéni problémáikat is. Az igazgató családtagnak tekintette őket. Az igazgatói szolgálati lakás az iskolával egy épületben helyezkedett el. „Mi otthon voltunk az egész lakásban. Pali bácsi olyan volt, hogy mindent meg lehetett beszélni vele, mintha az apám lett volna, nem beszélve Etus néniről. Ő is szinte anyánk volt.”

Irénkétől segítséget kért egy fiatalember, egy tűzoltó, hogy behozza a lemaradást a tanulmányaiban. A tűzoltóságnál elvárták a 8 osztályos végzettséget. Esti iskolába járt, és igazolást kért Irénkétől, mint pedagógustól, hogy ő a megjelölt ismeretekkel már rendelkezik. Irénke nem volt meggyőződve erről. Nem adta ki az igazolást, hiszen ő alsósokat oktatott, kinevették volna a kollégái, ha a 7–8.-as tudását értékeli bárkinek. Tarabi Pali csak kérte, hogy legalább korrepetálja.

Később Irénke nemcsak hogy aláírta ezt a papírt, hanem egy másikat is aláírt 1958-ban, mégpedig az anyakönyvvezető előtt. Ekkortól már Tarabi Pálnéként írta be magát az ellenőrző könyvekbe.

A nagykutasai szegény lány és a családja sem tudta volna a maga részét beadni a lakodalomba, ezért Irénke kérte, hogy csak szertartás legyen. Két gyermekük született, Csaba és Ottó. A pusztakerti átmeneti lakás után a Tarabi portán, a felső iskolával szemben új otthonuk – a falu legkorszerűbb, már vízvezetékekkel, fürdőszobával ellátott háza – készült el.

A pedagógusoknak nem csak a tanítás volt a dolguk. Szervezték a kisdobos-foglalkozásokat, Irénke könyvtáros is volt, és a nagy népszámlálásokkor bizony a pedagógusoknak kellett összeírni a lakosságot, sőt a vagyoni helyzetüket is rögzítették. Pali bácsi több estén keresztül oktatta a kollégáit, hogy melyik rubrikába mit kell rögzíteni. Aztán ellenőrizte, értékelte a munkájukat, és csak ezután adta le a Tanácson a felmérő íveket.

Osztálykép az alsósokkal

asszonyok. A választásokon is megvolt a feladatuk a helyi Hazafias Népfront megbízásából. Szervezték a Szülői Munkaközösséggel együtt a bálakat az alsó iskolában. Összefogták a falut, de ebben segítették őket a férjeik is. Sok feladatot, így a családlátogatásokat is csak télen, este tudták elvégezni. Kellott ilyenkor a kíséret a kivilágítatlan, hepehupás utcákon, néha félméteres hóban.

Elkészült a kultúrotthon az 1960-as évek elején, Irénke akarva-akaratlanul a kultúrotthon vezetője és könyvtáros lett egy személyben. Az igazgató elküldte művelődésügyi továbbképzésre, s bizony ki is kérdezte amikor megjött, hogy milyen újdonsággal gazdagodott.

Az igazgató, ha módja volt rá, nyaranta autóbuzos kirándulásokat szervezett. Buszt és szállást intézett, az elemózsiát vitték magukkal a diákok.

Kellemetlenebb feladatuk volt, hogy a tsz-szervezés során is nekik kellett házról házra járva győzködni az embereket, hogy lépjenek be. Szerencsére csak beszélgetniük kellett erről az emberekkel, mert az adminisztratív feladatokat már a városból kiküldött „komisszárok” végezték. Megértette a falu. Nem el-lenségesen fogadták, meg is kínálták őket a gazda-

„Ennek köszönhettem, hogy az ország egy részét megismerhettem, mert én gyerekkoromban sehová nem mehettem. Pénzünk nem volt, de időnk sem erre, meg hát mivel mentünk volna?

A Pali bácsi által szervezett kirándulások alkalmával ismertem meg a Bükköt, a Bakonyt, Somogyot és Pécsét.”

1973-ban Miklósy Pál és Papp Valéria nyugdíjba vonult, mert ekkor már erős nyomás volt az iskolák kör-

zetesítésére, és 1973-ban ez meg is történt. Az alsótagozat egy ideig még a felső iskolában működött, aztán az alsósok is Nagyrécsére jártak. Tarabiék 1978-ban beköltöztek Nagyzanizsára, Tóth Salamonék is így tettek.

Tarabi Pálné 1991-ig, nyugdíjazásáig a nagyrécsesi iskolában dolgozott napközis nevelőként. Helytállt a munkájában, helytállt a háztartásban, művelte a szőlőt, a hegyet, üdülésre, pihenésre nem jutott ideje. Férjét, betegsége alatt utolsó órájáig ápolta.

Ma, 86 évesen, szellemi frissességben unokáiért, családjáért aggódva éli életét.

Nagybakónakra, igazgatójára, a pedagógustársaira, a tanítványaira nagy szeretettel gondol vissza.

Tihanyban él Csaba fiáéknál.

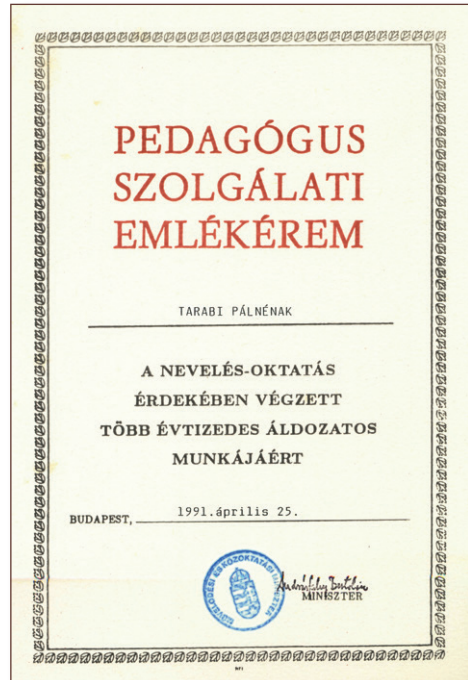
*A feljegyzést készítette
Miklósy Lajos
a 2022. május 6-án készített
hangfelvétel alapján.*

Napközis csoporttal

*Iskolai ünnepség az alsó iskolában.
Hátsó sorban balról Tóth Salamonné,
mellette Tarabi Pálné*

TÓTH SALAMONNÉ

Péntek Anna Zalamerenyén született, egy háromgyerekes család második gyermekéül 1939. július 9-én.

Az általános iskolát (akkor népiskola) Zalamerenyén végezte, összevont osztályokban. A jó tanulmányi eredménye lehetővé tette, hogy továbbtanuljon. 1953-ban Zalaegerszegre került az Állami Teleki Blanka Tanítónőképző Intézetbe. Itt folytatta tanulmányait és 1957-ben érettségizett.

Ezután a Nagybakónaki Általános Iskolába helyezték tanítójelöltnek. A gyakorlóév után az Állami Teleki Blanka Tanítónőképző Intézetben képesítővizsgát tett. 1958. július 1-jétől már okleveles tanítónőként dolgozott az iskolában. Itt, az 1–3. és 2–4. összevont osztályokban tanított.

Osztálykép az alsó iskola előtt

*Miklós Pál és Papp Valéria nyugdíjbavonulási ünnepsége.
Balról jobbra Tarabi Pálné, Tóth Salamonné, Miklós Pálné, Miklós Pál*

1959-ben házasságot kötött. 1961-ben gyermeke született. Évekkel később ő is pedagógus lett. Nagybakónakon lakott családjával. Aktív szerepet vállalt a falu életében. Később, 1967-ben Nagykanizsára költöztek. 1973-ban az iskola bezárt, körzetesítették. Munkáját a Nagyrécei Körzeti Iskolában folytatta, 1995-ben nyugdíjba vonult. Kapcsolata Nagybakónakkal ezután sem szűnt meg. Sok barát, ismerős, rokon és férje szülei itt éltek. Ő is itt töltötte élete nagyobb hányadát. Szerette az itt lakó embereket. A faluban Annus tanító néniként szeretettel emlegetik még ma is.

Oktató-nevelő munkáját mindig fejlesztette. Továbbképzésen vett részt, segítette pályakezdő pedagógusok munkáját. Pedagógusi tevékenységét Kiváló Pedagógus és Pedagógusi Szolgálati Emlékéremmel jutalmazták.

Diplomája megszerzésétől számított 50. évben – 2008-ban – Aranyoklevelet, 2018-ban Gyémántoklevelet kapott.

2021. április 4-én, 82 éves korában távozott el közülünk.

Úttörőtábori csoportkép

BÜKI PÁLNÉ (Németh Erzsébet)

Amikor 1958 júniusában – mint leendő tanító – társaimmal felsorakoztam az akkori Zala Megyei Tanács dísztermében, nem gondoltam, hogy az életem első, igazán nagy fordulópontjához érkeztem. Mindnyájan tele voltunk szorongással, mert 19–20 évesek voltunk, de főként azért, mert fogalmunk sem volt arról, hogy mi is vár ránk. Nem tudtuk, hogy egy akkor sokat érő oklevéllel merre, meddig jutunk el. A mintegy 30 fős, lányokból, fiúkból álló kis csoport gimnáziumi érettségi bizonyítvány birtokában vágott neki az új életnek, mivel az illetékesek az akkori zalai tanítóhiány enyhítésére Zalaegerszegen tanítói átképző tanfolyamot szerveztek. Ide jelentkeztem én is a nagykanizsai Irányi Dániel Gimnázium elvégzése után. Decembertől a következő év júniusáig – külföldzeti vizsgát téve a gimnázium és tanítóképző között – el is végeztem.

Első osztályával az alsó iskola udvarán 1959 májusában II-IV. osztály

Tanítói oklevelet majd csak egy év gyakorlati idő után – sikeres képesítővizsgán túljutva – kaptunk. Amikor elhangzott az állomáshely megjelölése: „Németh Erzsébet, Nagybakónak”, megkérdeztem a mellettem állót, hogy az a hely hol van? Hallottam mások suttogó kérdéseit is. Amikor engem egy ismerősöm motorkerékpárral elvitt a faluba bemutatkozni (autóbusz akkortájt nagyon kevés járt), nagyon elveszettnek éreztem magam. Fogalmam sem volt, hogy mi vár rám. Arra azonban pontosan emlékszem, hogy az iskola középkorú igazgatója, Miklósy Pál kedvesen fogadott, s még akkor azonnal, az iskola szomszédságában a lakhatásomat is elintézte. Négy évig laktam ott. A bizonytalan érzésem azonban nem múlt el, mert nem értettem, hogy négyes érettségivel miért nem vettek fel az ELTE-re, s igazságtalannak éreztem, hogy ebben a kicsi, akkor alig 800 lelkes kis faluban a süllyesztőbe kerültem. Akkor úgy éreztem.

Aztán elérkezett az 1958–59-es tanév kezdete. Nekem tanítóként az első. Mivel a kis létszámú iskola „osztatlan” rendszerben működött, én a 2–4. osztályt kaptam. Ez csak egy évig tartott, mert ott-tartózkodásom következő négy évében felső tagozatba helyeztek, mint magyar-történelmet oktató leendő tanárt! Közben megkezdtem a Pécsi Tanárképző Főiskolán tanulmányaimat, amelyet sikeresen el is végeztem.

*Úttörőtáborban az úttörővezetőkkel és a pajtásokkal.
Középen kockás felsőben Büki Pálné*

eseménynek számított nemcsak az iskola, de a falu életében is. Valóssággal kétségbeestem, mert nem tudtam, hogy mit kell tennem. Pali bácsi pedig csak annyit mondott: „Erzsike, maga meg tudja ezt csinálni! Képes rá!” Valóban meg tudtam csinálni!

Most, 83 éves fővel, olyan emberként – aki egy igen sikeres életpályát futott be – sokszor gondolok arra, hogy a sors milyen jót tett velem, hogy Nagybakónakon kezdhettem pedagóguspályámat. Igazán emberré és pedagógussá váltam az itt töltött öt év alatt. Ezt elsősorban igazgatómnak, Miklósy Pali bácsinak köszönhetem, aki szép szóval „nevelt, igazgatott” és segített.

Két különleges eseménnyel tudom ezt megközelíteni. Az egyik a „tornaünnepély”! Pályám második esztendejének tavaszán azt a megbízatást kaptam, hogy a tanév végén rendezem meg az iskolai tornaünnepélyt, ami jeles

A másik pedig a 8. osztályosok egyik nyelvtanórája volt, ami bizony nem sikerült fényesen. A szakfelügyelő – finoman szólva! – eléggé elmarasztalt. Sírva fogadtam a bírálatot, s Pali bácsi akkori szavait soha nem feledem el: „Erzsike! Van magában elég kurázi, álljon neki a leíró magyar nyelvtannak, és tanulja meg!” Megfogadtam a tanácsot, s a főiskolán négyes jegynél gyengébbet soha nem kaptam.

Közben jó sorsom összehozott nagybakónaki illetőségű későbbi férjemmel, akitől gyakran hallottam Pali bácsi hajdani intelmeit: Erzsi! Te ezt meg tudod csinálni! Legyen szó 200 paprikapalánta elültetéséről, avagy egy nagy városi iskola igazgatói megbízatásáról. Mindig segített, biztatott, közös életünk talán ezért is sikerült ilyen nagyszerűen.

Az első munkahely meghatározó az ember életében. Elkészerítheti, de igazi útravalóként szárnyalást is adhat. Én az utóbbit éltem meg! Az ötfős nevelőtestület emberségre, barátságra tanított. A falusiak pedig megszerettek, és fiatal korom ellenére tiszteltek. Valamennyi későbbi megbízatásomban (tanár, úttörőcsapat-vezető, úttörőház-igazgató, iskolaigazgató, újságíró, idősügyi tanács alelnöke) emberségre, tisztességre, magas szintű szakmaiságra törekedtem. A számtalan kitüntetés, amellyel munkámat elismerték, azt bizonyította, hogy sikeres életpályán haladtam. 1966 óta – a mai napig – tevékenyen veszek részt Nagykanizsa város közéletében. Az utóbbi 12 évben öt könyvem is megjelent. Húsz éve vezetem a Honvéd Kaszinóban a Hölgyklubot, bizonyítva, hogy idős korban is lehet céltudatos, tevékeny és színes az ember élete.

Tartalmas, színes életpályámhoz igazi útravalót Nagybakónakon kaptam.

Bakónaki lányokkal

*Bakónaki fiúkkal és népviseletbe öltözött lányokkal egy falusi portán.
Hátul középén Büki Pálné*

*A tantestület pedagógusnapon 1959 május.
Elöl balról Németh Erzsébet, Miklósy Pál, Papp Valéria,
hátul balról Tarabi Pálné és Péntek Anna*

EPILÓGUS

Köszönöm, hogy végigolvasta e kezében tartott kis füzetet. A teljesség igénye nélkül született meg ez a kiadvány azért, hogy akinek nincsen számítógépe, okostelefonja, az is elolvashassa, amit az iskola és tanítóinak történetével kapcsolatban tudunk.

Remélem, hogy ezt a kiadványt a későbbiekben még bővíteni tudom a többi pedagógus életrajzával és további képekkel.

Szívesen veszem, ha Ön is megosztja emlékeit, fotóit az iskolával, a pedagógusokkal, a tanulóival kapcsolatban.

Ezért tehát a segítségét kérem!

A csoportképeken számos diák van, ha Ön felismeri, azonosítani tudja őket, kérem juttassa el hozzám a neveket, mert az elektronikus változatban már a képek alá tudjuk írni, kik is szerepelnek ott.

Őrizzük meg közösen a jövőnek ezeket a felemelő emlékeket, a mi múltunkat.

Miklós Lajos
szerkesztő

e-mail: lajos.miklosy@gmail.com

**ITT MŰKÖDÖTT A
NAGYBAKÓNAKI ÁLTALÁNOS ISKOLA
1907-1973**

MIKLÓSY PÁL
(1907-1981)
igazgató

**Az iskola pedagógusainak emlékére,
a tanítványok és a falu megbecsüléseként
állította a**

**MIKLÓSY CSALÁD és
NAGYBAKÓNAK ÖNKORMÁNYZATA
2022**

A néhai iskola falán 2022. június 11-én felavatott emléktábla